

**ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ ТА ЗА  
КОРДОНОМ**

рядовий міліції, курсант 3-го курсу факультету підготовки кадрів для підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків НАВС

**Петровці Денис Вікторович**

*Науковий керівник:* кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС **Кулакова Н.В.**

На початку 90-х років ХХ ст. серед світової громадськості закріпилося усвідомлення, що рабство продовжує існувати, але набуло нових форм, ускладнилося останніми здобутками у науково-технічній сфері. Очевидна загроза існування рабства у нових формах спонукала багатьох дослідників знову звернутися до цієї тематики. Проблемам торгівлі людьми почали приділяти багато уваги як на науковому рівні, так і на рівні засобів масової інформації, що в свою чергу сприяло прийняттю національних та міжнародних нормативних актів щодо протидії цьому злочину.

Мета наукового дослідження полягає у розробці науково обґрунтованих положень та рекомендацій щодо вдосконалення протидії торгівлі людьми. Вона конкретизується у наступних основних завданнях:

- з'ясування поняття торгівлі людьми та відмежування його від суміжних явищ;
- аналіз сучасного стану торгівлі людьми в Україні;
- аналіз причин та умов, що породжують торгівлю людьми в Україні;
- виділення найоптимальніших організаційних, кримінально-правових засобів протидії цьому явищу.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у результаті вчинення злочинів пов'язаних з торгівлею людьми.

Результати дослідження дають змогу охарактеризувати торгівлю людьми як багатогранну проблему, котра не може претендувати на роль нового для суспільства феномену, оскільки має вікову історію. Суспільство по-різному ставилось до вирішення цієї проблеми у різні часи. Спочатку ставлення до торгівлі людьми було досить ліберальним. Її сприймали як засіб отримання прибутків. Пізніше, в процесі свого розвитку, людство усвідомило

неможливість існування подібної форми збагачення, оскільки вона дискримінує людину. Почалась боротьба з цим явищем, причому дуже жорстка, про що свідчить покарання смертю винних у торгівлі людьми, закріплене у древніх джерелах права. Аналіз згаданих джерел свідчить, що спочатку кожна країна намагалась захистити лише своїх вільних громадян. Після світової заборони рабства людство почало об'єднувати зусилля у протидії діянням, пов'язаним із торгівлею людьми. Внаслідок таких зусиль з'явилась велика кількість міжнародних документів спрямованих на протидію та запобігання торгівлі людьми та подібних до неї зловживань. Ці документи знаходили своє відображення у національних законодавствах кожної окремої країни. Отже, визнання торгівлі людьми злочином має досить серйозне історичне підґрунтя.

Узагальнення та систематизація ознак торгівлі людьми, закріплених у різних правових та наукових визначеннях цього явища, дають змогу виокремити такі їхні спільні ознаки, як: незаконне заволодіння людиною (шляхом обману, зловживання довірою, викрадення, захоплення, використання вразливого становища, у якому перебуває особа тощо); продаж чи інша оплатна передача людини (віддання в рахунок боргу, передача людини «в оренду» тощо) та, відповідно, її отримання (купівля, повернення боргу, взяття «в оренду» тощо); злочинне використання проданої людини (експлуатація праці, використання у проституції, рабство, боргова кабала, вилучення органів тощо). Як засвідчило дослідження, головною серед них є ознака купівлі-продажу або іншої оплатної передачі (отримання). Це спонукало запропонувати визначення торгівлі людьми, котре може бути покладене в основу реалізації світового прагнення до розробки єдиного уніфікованого визначення цього явища.

Згідно з цим визначенням, під торгівлею людьми слід розуміти купівлю-продаж або іншу оплатну передачу (отримання) людини з метою незаконного використання (сексуальної експлуатації, експлуатації праці, використання у порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення у боргову кабалу, примусової вагітності, усиновлення в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, вилучення у потерпілого органів чи тканин для трансплантації чи насильницького донорства тощо). Обґрунтовується недоцільність включення до цього визначення таких поширених у різних світових джерелах ознак, як зашлюблення людиною (ця ознака автоматично передуює купівлі-продажу) та переміщення людини через кордон або всередині країни (ця ознака не має самостійного значення, а лише підвищує суспільну небезпечність вчиненого).

Дослідження стану торгівлі людьми в Україні висвітлило небезпечну тенденцію до поширення кількості цих злочинів. Офіційна статистика не відображає реального стану справ щодо кількості цих злочинів, і в ході дослідження було наведено достатньо побічних доказів того, що насправді їх значно більше. Крім того, як з'ясувалось, покарання за вчинення цього злочину виносяться одиницям: зі 146 кримінальних справ, порушених протягом 1998-2001 років, лише 10 справ закінчились винесенням обвинувальних вироків. Надзвичайно низький відсоток засуджених у порівнянні з реальною кількістю винних у цих злочинах осіб створює серйозну перешкоду в реалізації принципу невідворотності покарання.

На відміну від більшості інших досліджень, автори яких окремо розглядають ті чи інші, переважно об'єктивні фактори існування певного виду злочинів, у цьому дослідженні комплексно розглянуто як об'єктивні так і суб'єктивні чинники, що породжують торгівлю людьми в Україні. В результаті такого аналізу було з'ясовано, що безпосередніми причинами існування цього злочину виступають явища соціально-психологічного характеру, а саме -криміногенно-деформована психологія торгівців людьми, котра суперечить загально визнаним принципам права та формується під впливом як зовнішніх умов (виховання та формування особистості), так і внутрішніх (генетичних) передумов. Оскільки сама по собі психологія людини, навіть криміногенно-деформована, не завжди здатна привести людину до вчинення конкретного злочину, значну увагу було приділено розгляду умов, що сприяють реалізації цих причин, тобто вчиненню торгівлі людьми. Результати дослідження показали, що найбільш впливовими серед таких умов є віктимність жертв та безкарність винних осіб. Ці умови, у свою чергу, породжені іншими умовами, головною серед яких, безперечно, є економічна криза в Україні. Дослідивши цей аспект проблеми, автор дійшов висновку, що комплекс причин та умов, який детермінує існування торгівлі людьми в Україні, за своїм характером є таким, що без встановлення кримінальної відповідальності за цей злочин реально протидіяти торгівлі людьми неможливо.

Торгівля людьми може вчинюватись з різних мотивів, однак домінуючим серед них є корисливий. Користь, як спонукаючий фактор торгівлі людьми полягає у прагненні отримати матеріальну чи грошову винагороду для себе або третіх осіб шляхом вчинення продажу, іншої оплатної передачі або отримання незаконної винагороди за злочинну вербувальну діяльність.

Заходи забезпечення безпеки щодо осіб, які стали жертвами торгівлі людьми, Передбачені і в «Програмі протидії торгівлі людьми», які можуть бути :

- допомога у поверненні громадян України, які стали жертвами торгівлі людьми на батьківщину та надання їм необхідної допомоги;
- створення мережі реінтеграційних та антикризових центрів для осіб, які потерпіли від насильства та торгівлі людьми та забезпечення організаційної, методичної і матеріальної підтримки цих центрів та ін.

Вказані заходи мають розглядатися як досить важливі, але особливу увагу треба приділяти тим заходам, які спрямовані на поліпшення правового та соціального становища жертв торгівлі людьми.

Слід також зазначити, що існуюча в Україні система соціальної та психологічної допомоги не відповідає сучасним потребам та не задовольняє всіх, хто її потребує. Мова йде не тільки про недостатність фінансування установ, які повинні надавати таку соціальну допомогу, зокрема існуючій в Україні системі центрів соціальних служб, які підпорядковуються Державному комітету України у справах сім'ї та молоді, але й відсутність досвіду ведення соціальної роботи з новою категорією клієнтів. Також, формуючи державні програми в напрямку боротьби з торгівлею людьми, необхідно більше уваги приділяти дотриманню прав людини, питанням захисту потерпілих, свідків та здійсненню реінтеграційних та реабілітаційних програм.

В силу вищезазначеного, тобто, що захист свідків є досить проблемним питанням, що пов'язане з певними труднощами, зокрема відсутністю належного фінансування та нестачі досвіду у здійсненні цього завдання, тому була створена робоча група, покликана розробити та втілити на практиці механізми захисту свідків в Україні.

Отже, викладене вище свідчить, що протидію торгівлі людьми слід будувати у наступних основних напрямках: запобігання можливості незаконного використання та експлуатації людини в країнах, до яких здійснюється продаж «живого товару»; розвитку економіки та підвищення рівня життя у країнах-постачальницях; розвитку міждержавних угод по працевлаштуванню; покращення роботи правоохоронних органів щодо виявлення цих злочинів, насамперед в плані вдосконалення взаємодії як в середині кожної держави, так і на міжнародному рівні.

Співпраця неурядових організацій та правоохоронних органів у напрямі протидії торгівлі людьми може бути досить корисною,

неурядові організації мають більший доступ до потерпілих ніж правоохоронні органи, що відіграє важливу роль у заохоченні потерпілих до співпраці із силовими структурами. Взаємодію між громадськими і силовими структурами доцільно проводити шляхом:

- обміну інформацією;
  - розповсюдження превентивних матеріалів (листівок, плакатів, брошур тощо);
  - спільне видання наукової літератури;
  - проведення спільних семінарів, конференцій, «круглих столів», симпозіумів, тренінгів та проведення спільної інформаційної кампанії;
- спільної розробки нормативно-правової бази стосовно протидії торгівлі людьми та надання допомоги потерпілим.

### ***ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ***

молодший сержант міліції, курсант 3-го курсу факультету підготовки кадрів громадської безпеки навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби НАВС

**Кирей Катерина Олександрівна**

*Науковий керівник:* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС **Расюк Е.В.**

Насильство є таким же давнім, як і саме людство. З розвитком цивілізації воно не лише не зменшилося, а, навпаки, набуло катастрофічних розмірів. Типовими проявами насильства є: позбавлення життя, заподіяння тілесних ушкоджень, посягання на статеву свободу і недоторканність особи; захоплення заручників, здріство й інші способи вилучення майна; катування і застосування незаконних методів впливу стосовно затриманих і підслідних; перевищення влади або службових повноважень; незаконне позбавлення волі або викрадення людини, експлуатація дітей тощо. Зазначені види насильницьких дій в юридичній літературі прийнято називати «насильницькими злочинами».

Проблемами насильницької злочинності займалися такі вчені, як Антоняна Ю.М., Блувштейн Ю.Д., Бузало П.М., Головін Б.М., Джужа О.М., Даншин І.М., Закалок А.П., Зулкарнеєв, Д.А. Корецький, В.М. Корищиков, Л.В. Крижна, О.О. Костиря, Ю.М. Круппка, Г.Г. Мошак, Я.Я. Сотак, О.В. Старков та ін.